
ADRODDIADAU ARHOLWYR TGAU

**TGAU (NEWYDD)
ASTUDIAETHAU CREFYDDOL –
CRISTNOGAETH AC IDDEWIAETH**

HAF 2018

Mae gwybodaeth am ffiniau graddau'r pwnc hwn ar gael ar wefan gyhoeddus CBAC fel a ganlyn:

<https://www.wjecservices.co.uk/MarkToUMS/default.aspx?l=en>

Dadansoddiad o'r Canlyniadau Ar-lein

Mae CBAC yn darparu gwybodaeth i ganolfannau arholiadau ar wefan ddiogel CBAC. Cyfyngir y ddarpariaeth hon i staff mewn canolfannau yn unig. Y Swyddog Arholiadau yn y ganolfan sy'n rhoi'r caniatâd i'r staff yn y ganolfan gyrchu'r wefan hon.

Adroddiad Ystadegol Blynyddol

Mae'r Adroddiad Ystadegol blynyddol (a gyhoeddir yn ystod ail hanner Tymor yr Hydref) yn cynnwys canlyniadau cyffredinol pob arholiad y mae CBAC yn ei weinyddu.

Uned

3120NA Cristnogaeth ac Iddewiaeth

Tudalen

1

ASTUDIAETHAU CREFYDDOL

TGAU (NEWYDD)

Haf 2018

CRISTNOGAETH AC IDDEWIAETH

RHAN A – CREDOAU, DYSGEIDIAETH AC ARFERION CRAIDD: CRISTNOGAETH

(a) Beth yw ystyr 'ymgnawdoliad' i Gristnogion.

Gwnaeth y rhan fwyaf o'r ymgeiswyr naill ai ennill y ddau farc llawn, neu dim marc. Gwnaeth yr ymgeiswyr a fethodd ag ennill marciau gynnig amrywiaeth eang o atebion a oedd yn cynnwys bron pob maes o gred ac arfer Cristnogol. Un ateb poblogaidd, bron mor boblogaidd â'r ateb cywir – oedd cymysgu hyn ag ailymgnawdoliad; ac nid yr ymgeiswyr a oedd yn astudio Hindŵaeth fel eu hail grefydd yn unig.

Yn aml, roedd yn ymddangos bod yr ymgeiswyr a enillodd hanner y marciau yn adnabod y cysyniad yn ddigon da, ond gwnaethant roi ateb arwynebol heb unrhyw ddatblygiad nac enghraifft syml. Ymdrechodd ymgeiswyr eraill yn rhy galed i'w esbonio'n fyrfyfyr a drysu eu hunain neu grwydro oddi wrth y ffeithiau.

Y pwyntiau allweddol yma yw y dylai ymgeiswyr ddysgu diffiniadau clir a syml, neu i hynny gael eu haddysgu iddynt; yn enwedig o ran cysyniadau anodd fel yr un yma, lle gall ceisio ateb yn fyrfyfyr arwain at ddryswch.

(b) Disgrifiwch ddysgeidiaethau lesu am drysor a chyfoeth.

Enillwyd yr ystod lawn o farciau ar y cwestiwn hwn ond roedd yn ymddangos nad oedd llawer o ymgeiswyr yn gwybod y pethau penodol yr addysgodd yr lesu am y pwnc hwn. Cyfeirir at ddau ddarn clir iawn yn y Fanyleb (a darnau gweledol cofiadwy – gwyfyn a rhwd a lladron yn torri i mewn / Lasarus yn cardota wrth y giât tra bod cŵn yn llyfu ei friwiau a'r dyn cyfoethog yn y fflamau) ac roedd yr ymgeiswyr a oedd yn gwybod amdanynt ac a wnaeth eu defnyddio, wedi ennill marciau da bob amser.

Roedd rhai wedi gwneud defnydd da o ddameg Lasarus ond roedd gormod wedi rhoi crynodeb syml o'r stori heb ei gymhwyso i'r testun ... rhoddwyd marciau iddynt am hynny, ond gwnaethant gollu'r cyfle i ennill y marciau uchaf posibl.

Soniwyd yn achlysurol am agweddau eraill ar ddysgeidiaethau lesu, fel peidio â gwasanaethu Duw a Mamon, dewis y llwybr cul, hatling y wraig weddw, a'r camel trwy grau'r nodwydd. Mae'r maes llafur yn cynnwys nifer cyfyngedig o weithiau gosod, (oherwydd nid yw pob ysgol yn cael yr un amser cwricwlwm wedi'i ddyrannu), ond gall ysgolion eraill ymhelaethu ar yr ateb, ac mae rhai ohonynt yn weledol a chofiadwy sy'n helpu'r ymgeiswyr i'w dysgu a'u cofio.

Gwnaeth ymgeiswyr hefyd gynnwys darnau Beiblaidd nad oedd yn rhan o'r cylch gorchwyl ar gyfer y cwestiwn. Roedd colledion a dioddefaint Job yn boblogaidd ond yn yr Hen Destament mae hwn, ac felly nid yw o ddysgeidiaethau lesu.

Mae angen atgoffa ymgeiswyr i gadw at eiriad y cwestiwn. Nid yw cwestiynau ar y canlynol yn amrywiadau ar yr un cwestiwn (er y bydd gorgyffwrdd) – dysgeidiaeth Iesu / yr hyn y mae'r Beibl yn ei ddweud / beth gallai Cristnogion ei gredu ynglŷn â / agweddau Cristnogol at ... .

Cafwyd atebion addas i bob un o'r amrywiadau hynny ar gyfer y cwestiwn cyfredol (enghreifftiau o'r Hen Destament, beth mae Cristnogion yn ei 'wneud' ac ati), yn ogystal â meddyliau'r ymgeiswyr eu hunain ynglŷn â'r hyn y dylai Iesu fod wedi'i ddweud, wedi'u gosod yn achlysurol rhwng set o ddyfynodau mewn ymgais i'w ddilysu!

Pwyntiau allweddol yma yw: beth, yn benodol, mae'r cwestiwn yn ei ofyn... dylech wybod y darnau a roddwyd (maen nhw'n rhoi gwybodaeth glir, ac yn aml, dyma'r prif wahaniaeth rhwng ateb cyffredinol iawn a marciau llawn).

(c) Esboniwch gredoau Cristnogol am natur dynoliaeth.

Unwaith eto, roedd ymgeiswyr naill ai'n gwybod hwn, neu'n cael cryn drafferth. Mae'n adran glir iawn yn y Fanyleb (ac mae'r geiriau'n cael eu hadleisio yn y cwestiwn hwn), cyfres o enghreifftiau penodol a chyfeiriadau Beiblaidd yn ei angori yng ngwreiddiau dynoliaeth (h.y. Genesis 1-3). Gellid synhwyro bod llawer o ymgeiswyr yn rhoio eu llewys i fyny yn feddyliol ac yn credu y gallent wirioneddol roi eu dannedd yn hyn – gan weithio drwy'r rhestr a datblygu rhai ohonynt – ac ennill marciau uchel. A'r unig gyfyngiad oedd pa mor fodlon oedden nhw i ysgrifennu yn helaeth a gwneud cyfiawnder â'r ffaith eu bod yn ceisio ennill 8 marc.

Yn anffodus, roedd yn ymddangos bod gormod ddim yn gwybod beth oedd yn cael ei ofyn. Roedd rhai wedi meddwl yn nhermau bod yn 'ddyngarol', ac felly wedi siarad am sancteiddrwydd bywyd ac ewthanasia (a fyddai'n gallu ennill marciau o fewn ateb a fyddai'n cael ei ddefnyddio fel datblygiad i ddelw Duw, ac felly bod pob bywyd yn sanctaidd a chysegredig), neu wedi ceisio gweithio drwy sut mae Cristnogaeth yn meddwl y dylai pobl / dynoliaeth ymddwyn, neu wedi rhoi adroddiad manwl o chwe diwrnod y Creu a arweiniodd at greu bodau dynol. Roedd yn ymddangos nad oeddent yn adnabod y cysyniad yr oedd y cwestiwn yn ei ofyn, a gwnaethant geisio dehongli'r gair dynoliaeth orau y gallent; neu'r gair 'natur'.

Unwaith eto, mae bod yn gyfarwydd â'r darnau a roddwyd o'r Beibl yn hollbwysig.

Bydd ymdrech yn cael ei wneud i nodi'r geiriad sydd yn y Fanyleb yn y cwestiynau (fel y digwyddodd yma, ac wrth gyfeirio at 'drysor' yn (b) yn gynharach), felly bydd ymgeiswyr yn elwa'n fawr os ydynt yn gyfarwydd ag ef.

(ch) 'Gweddio yw'r gweithgaredd pwysicaf i Gristnogion.'

Enillwyd yr ystod lawn o farciau yn y cwestiwn hwn. Fodd bynnag, roedd yn ymddangos bod gormod o ymgeiswyr yn ennill marciau ym Mandiau 1 a 2. Roedd nifer yr ymgeiswyr na roddodd gynnig ar ateb cwestiwn gyda chynifer o farciau, ynghyd â marciau bonws SAG, yn destun pryder.

Roedd atebion da yn cynnwys diffiniadau syml o weddi, ystyriaeth a dadansoddiad o'r gwahanol fathau o weddiâu, pwysigrwydd gweddio, rhesymau gwahanol dros weddio, a chyngor ar sut i weddio, yn cynnwys Gweddio'r Arglwydd – lle roedd y cyfan yn y Fanyleb yn ogystal â'r chyfeiriadau Beiblaidd a ddarparwyd.

Gwnaeth ymgeiswyr eraill gynnig rhywfaint o ddadansoddi (fel y mae'r disgrifyddion Band marcio yn gofyn amdano), gan awgrymu manteision gweddïo yn ogystal â'r agweddau negyddol, fel gweddïau gosod yn mynd yn rhywbeth i'w ddysgu ar y cof yn unig, a'r cwestiwn o weddïo o'i gymharu â gweithredu. Dyma lle roedd yr atebion gwell yn dechrau ystyried gweithgareddau amgen a lle'r oedd yr atebion gorau hefyd yn dadansoddi eu pwysigrwydd cymharol ochr yn ochr â gweddïo.

Roedd llawer o'r atebion hynny a oedd yn parhau yn y bandiau marcio is wedi methu â mynd i'r afael â gweithgareddau amgen.

Roedd yn ymddangos nad oedd rhai ymgeiswyr yn gallu gwahaniaethu rhwng gweddïo a chysyniadau ehangach yn ymwneud ag addoli a rhwng mynychu gwasanaethau'r eglwys neu'r capel; er hynny, roeddent yn gallu ennill rhai marciau trwy'r diffiniadau mwy cyffredinol hyn neu amgylchiadau gweddïo, ond gwnaethant gollu'r cyfle i ddefnyddio'r rhain fel enghreifftiau hawdd o weithgareddau eraill mwy pwysig neu lai pwysig y gallent fod wedi'u cymharu neu eu gwrthgyferbynnu â gweddïo.

Mae angen ystyried safbwyntiau amgen neu wahanol yng nghwestiwn (ch). Gellir gwneud hyn drwy gyfeirio at agweddau gwahanol ar y mater penodol a godir yn y cwestiwn (yn yr achos hwn, gweddi). Fodd bynnag, mae'r cwestiwn newydd hwn bron ddwywaith gwerth yr hen gwestiwn (d) yn y Manylebau A a B blaenorol. Er mwyn ennill marciau uwch, mae'n ymddangos y dylai ymgeiswyr gael eu hannog i chwilio am ddewisiadau amgen clir i'w trafod, er mwyn ymestyn eu hateb yn briodol; yn enwedig pan fo'r cwestiwn yn cyfeirio at yr eithafol, fel 'y pwysicaf' neu at safbwynt dadleuol, h.y. pa weithgareddau Cristnogol allai fod yr un mor bwysig neu'n fwy pwysig, a pham.

Unwaith eto, dylid bod yn ofalus i ddilyn geiriad y cwestiwn. Nid yw hyn yn golygu mai gweddïo yw'r 'peth' pwysicaf, ond y 'gweithgaredd' pwysicaf, ac felly, dylai ymgeiswyr ystyried gweithgareddau eraill i'w cymharu; nid yw 'credu yn Nuw yw'r peth pwysicaf' yn weithgaredd ynddo'i hun, na 'chredoau' eraill ychwaith heb ychwanegu'r 'arferion' allai arwain at hynny.

Roedd y problemau eraill a gododd yn ymwneud â dylanwad arferion o'r Manylebau blaenorol, am nad oeddent yn cyfateb yn dda i ofynion y cwestiwn hwn:

- Roedd modd gweld nifer o acronymau 'defnyddiol', hen a newydd, yn cael eu defnyddio ac mewn nodiadau bras ymgeiswyr ar frig eu tudalen. Roedd FARM i'w weld, yn ogystal ag ADIDAS, RAP ac eraill. Nid yw'r rhain o reidrwydd yn adlewyrchu gofynion y bandiau marcio newydd. Hefyd, efallai eu bod wedi bod yn addas i ateb byrrach, ond ar gyfer ateb llawer hirach a mwy gwerthfawr fel hwn, gallant fod yn gamarweiniol a chyfyngol. Gwnaeth rhai a ddefnyddiodd y strategaethau hyn roi atebion nad oedd yn gweddu'n dda i'r cwestiwn newydd.
- Er enghraifft, gwnaeth ymgeiswyr a ddefnyddiodd strwythur pedair rhan, tebyg i FARM, roi atebion lle nad oedd llawer yn berthnasol. Nid oedd yn ymddangos eu bod yn gwybod nad yw ystyried safbwyntiau Dyneiddwyr ac Anffyddwyr yn ofynnol ar gyfer Rhan A o'r papur hwn. Roedd nifer sylweddol o ymgeiswyr a wnaeth edrych yn ofalus iawn ar y mater o weddi Gristnogol yn deg iawn o safbwynt Dyneiddiwr, ac yna Anffyddiwr, ac yna aelod arall o grefyddau'r byd, ac yn olaf, llunio dim ond chwarter o'u hateb o safbwynt Cristnogol. Nid oedd y cwestiwn yn gofyn am hyn, roedd ei bwyslais yn llwyr ar safbwynt Cristnogol, ond eto, roeddent yn amlwg yn teimlo mai dyma oedd angen iddynt ei wneud!

Mae angen inni i gyd fod yn siŵr ein bod yn gwybod sut mae'r Fanyleb newydd yn gweithio a lle mae'n wahanol i'r rhai blaenorol.

SAG

Y cwestiwn hwn, 1(ch), wrth gwrs, yw'r un cwestiwn ar y papur lle mae sillafu, atalnodi a gramadeg yn cael ei asesu'n benodol.

Byddai rhywun yn gobeithio y byddai ymgeiswyr yn cymryd mantais lawn o hyd at chwe marc bonws am sillafu, atalnodi a gramadeg. Mae wedi'i gysylltu'n strategol â'r cwestiwn ysgrifennu estynedig cyntaf, fel bod modd eu hasesu tra'u bod yn parhau i feddwl yn glir, heb fod wedi blino'n lân, a ddim eto'n rhedeg yn erbyn y cloc. Am yr un rheswm, os ydyn nhw'n amrywio'r drefn y maen nhw'n ateb y cwestiynau – fel mae rhai ymgeiswyr yn ei wneud – dylid ateb 1(ch) yn gynnar o hyd.

Fodd bynnag, gwnaeth gormod o ymgeiswyr ddangos dim llawer o ymwybyddiaeth y dylent dargedu'r chwe marc ychwanegol hynny yma. Roedd y camgymeriadau diangen hyn yn llawer rhy gyffredin:

- Dylai priflythrennau (yn enwedig i ddechrau brawddegau) ac atalnodau llawn fod yn ddisgwyliad lleiaf ar gyfer y mwyafrif helaeth.
- Mae arholwyr yn siŵr o fynd ar drywydd cam-sillafu geiriau pwnc allweddol fel *crefydd/crefyddol, credu/cred/crediniwr, Cristion/Cristnogaeth, offeiriad*, gan wybod pryd i ddefnyddio gweddio a phryd i ddefnyddio gweddi (camgymeriad cyffredin iawn).
- Brawddegau rhy hirwyntog sydd yn colli ystyr.
- Efallai bydd ymgeiswyr sydd â'u llawysgrifen yn tueddu i fod yn wastad yn y 4 neu'r 5 llythyren olaf, yn cael eu cynghori i oedi ar eiriau allweddol, neu eu nodi mewn llythrennau bras hyd yn oed
- Dylid annog ymgeiswyr i wirio ateb 1(ch) yn gyflym (priflythrennau ar gyfer dechrau brawddegau, atalnodau llawn, enwau priod) cyn symud ymlaen.

Gall ennill marc da mewn SAG achub ateb gweddol.

CREDOAU, DYSGEIDIAETH AC ARFERION CRAIDD: IDDEWIAETH

Mae ymgeiswyr yn cael y cyfle i astudio credoau, dysgeidiaethau ac arferion craidd mewn Iddewiaeth yn yr uned hon o'r fanyleb. Roedd nifer o faterion a godwyd yn ystod y gyfres arholiadau hon. Roedd tystiolaeth o ymgeiswyr yn defnyddio iaith grefyddol a ffynonellau awdurdod. Fodd bynnag, roedd llawer o'r ymgeiswyr heb ddilyn cyfarwyddyd y cwestiwn gwerthuso ac o ganlyniad, ni allai'r atebion fodloni gofynion y band uwch.

Cwestiwn 2

- (a) Mae angen i ymgeiswyr ddiffinio cysyniad allweddol o'r fanyleb Iddewiaeth ar gyfer y cwestiwn hwn. Roedd llawer o'r ymgeiswyr wedi dysgu diffiniad o'r term Shema a gwnaethant roi ateb cynhwysfawr i'r cwestiwn. Ysgrifennodd rhai ymgeiswyr atebion un gair ac ysgrifennodd rhai ymgeiswyr lle ceir y Shema, ond ni wnaethant gysylltu eu hatebion â'r cwestiwn. Mae'n bwysig bod canolfannau'n paratoi ymgeiswyr i roi atebion clir i'r math hwn o gwestiwn. Roedd yr atebion mwyaf cynhwysfawr yn rhoi esboniad o'r Shema ac yn darparu geiriad o'r Shema.

- (b)** Cafwyd rhai atebion manwl i'r cwestiwn hwn. Gwnaeth llawer o ymgeiswyr gynnwys iaith grefyddol ac roeddent yn gallu disgrifio sut roedd hyn yn cysylltu â dysgeidiaeth am Dduw. Fodd bynnag, roedd atebion rhai ymgeiswyr yn cynnwys rhestr ac felly ni wnaethant gyrraedd y band uwch. Mae'n hanfodol bod canolfannau'n rhannu'r bandiau â'r disgyblion, er mwyn iddynt ddysgu ysgrifennu'n ddeallus. Er bod marcio yn gadarnhaol, mae'n bwysig nad yw ymgeiswyr yn canolbwyntio ar un ddysgeidiaeth yn unig am Dduw. Canolbwyntiodd rhai ymgeiswyr ar y creu ac ail-adrodd hanes y creu, yn ôl Genesis.
- (c)** Roedd angen i'r ymgeiswyr ysgrifennu ateb gwych a manwl ynglŷn â sut y dethlir Shabbat yn y cartref. Fodd bynnag, ysgrifennodd rhai ymgeiswyr ynglŷn â sut mae'n cael ei ddathlu yn y synagog ac felly roedd diffyg canolbwyntio ar y cwestiwn. Canolbwyntiodd llawer o'r ymgeiswyr ar y paratodau Shabbat yn eu hatebion, ond yn anffodus, nid oedd hyn yn galluogi ymgeiswyr i gyrraedd y bandiau uwch. Lle roedd ymgeiswyr wedi ysgrifennu ynghylch sut y dethlir Shabbat yn y cartref, roedd llawer ohonynt wedi cynnwys iaith grefyddol a ffynonellau awdurdod.
- (ch)** Rhaid i ymgeiswyr fynd i'r afael â chyfarwyddyd y cwestiwn hwn, er mwyn gallu cyrraedd y bandiau uwch. Canolbwynt y cwestiwn hwn oedd trafod a yw deddfau bwyd Iddewig yn hawdd i'w dilyn. Roedd yr atebion i'r cwestiwn hwn yn siomedig. Disgrifiodd llawer o'r ymgeiswyr y deddfau bwyd yn fanwl, yn hytrach na gwerthuso a ydynt yn hawdd i'w dilyn. O ganlyniad, ni wnaeth llawer o ymgeiswyr ennill marciau am eu hatebion. I gyrraedd bandiau uwch, rhaid i ymgeiswyr drafod y gosodiad. Lle roedd ymgeiswyr wedi deall canolbwynt y cwestiwn, roeddent yn gallu darparu trafodaeth gytbwys gydag iaith grefyddol a ffynonellau awdurdod. Lle roedd ymgeiswyr yn defnyddio cysyllteiriau ar ddechrau pob brawddeg, roedd hyn yn galluogi ymgeisydd i ganolbwyntio ar ofynion y cwestiwn.

RHAN B – YMATEBION CREFYDDOL I THEMÂU ATHRONYDDOL: BYWYD A MARWOLAETH / DAIONI A DRYGIONI

Cwestiwn 3

- (a) Cafodd hwn ei ateb yn dda. Rhoddodd ymgeiswyr ddiffiniad o 'ansawdd bywyd' a rhoddodd y rhan fwyaf ohonynt enghraifft i gefnogi eu hateb. Fodd bynnag, ysgrifennodd rhai ymgeiswyr am sancteiddrwydd bywyd, ac felly, ni chawsant farciau am eu hateb.
- (b) Lle roedd ymgeiswyr yn gallu dadansoddi agweddau Iddewig, roeddent yn ysgrifennu am stiwardiaeth. Ysgrifennodd rhai ymgeiswyr am Tu B'Shevat. Fodd bynnag, ysgrifennodd rhai ymgeiswyr am Gristnogaeth ac Iddewiaeth. O ganlyniad i hyn, rhoddwyd marciau am un grefydd yn unig a oedd yn cynnwys yr ateb gorau.
- (c) Roedd y rhan fwyaf o'r ymgeiswyr wedi rhoi atebion cywir yn seiliedig ar y ddau draddodiad crefyddol. Cafwyd rhai atebion manwl ynglŷn â safbwyntiau Iddewig ar fywyd ar ôl marwolaeth, a pheth tystiolaeth o iaith grefyddol.
- (ch) Roedd angen i ymgeiswyr ystyried credoau anghrefyddol yn eu hatebion. Ni wnaeth rhai ymgeiswyr ganolbwyntio ar ofynion y gosodiad, ac o ganlyniad, gwnaethant ysgrifennu am safbwyntiau gwahanol ar y creu yn hytrach na gwerthuso a ydynt yn bwysig o hyd.

Cwestiwn 4

- (a) Rhoddodd y rhan fwyaf o'r ymgeiswyr esboniad byr o'r term gydag enghraifft, a gwnaethant ennill y ddau farc oedd ar gael.
- (b) Lle roedd ymgeiswyr wedi deall y term, roedd yr atebion yn amrywio rhwng 'rhestr' o ddyletswyddau a disgrifiad llawn o waith amrywiol caplaniaid carcharau. Nid oedd nifer o ymgeiswyr yn adnabod y term. Roedd rhai ymgeiswyr wedi camdeall beth oedd caplan mewn carchar ac ysgrifennu ei fod yn adeilad.
- (c) Roedd nifer o'r ymgeiswyr yn defnyddio ffynonellau awdurdod ac yn defnyddio dyfyniadau yn gywir i gefnogi eu hesboniad. Gwnaeth ymgeiswyr archwilio enghreifftiau amrywiol o heddychiaeth. Ysgrifennodd rhai ymgeiswyr esboniad manwl ynglŷn â safbwyntiau Iddewig ar wrthdaro, gan ganolbwyntio ar ryfeloedd dewisol ac amddiffynnol.
- (ch) Ysgrifennodd nifer o ymgeiswyr atebion cyffredinol heb lawer o drafodaeth. Canolbwyntiodd rhai ymgeiswyr ar sut gallai Duw alluogi dioddefaint gan roi enghreifftiau i gefnogi eu hatebion.

CBAC
245 Rhodfa'r Gorllewin
Caerdydd CF5 2YX
Rhif Ffôn 029 2026 5000
Ffacs 029 2057 5994
E-bost: arholiadau@cbac.co.uk
gwefan: www.cbac.co.uk